

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/149/2006

POLACY O ZMIANACH W ORDYNACJI WYBORCZEJ DO WYBORÓW SAMORZĄDOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2006

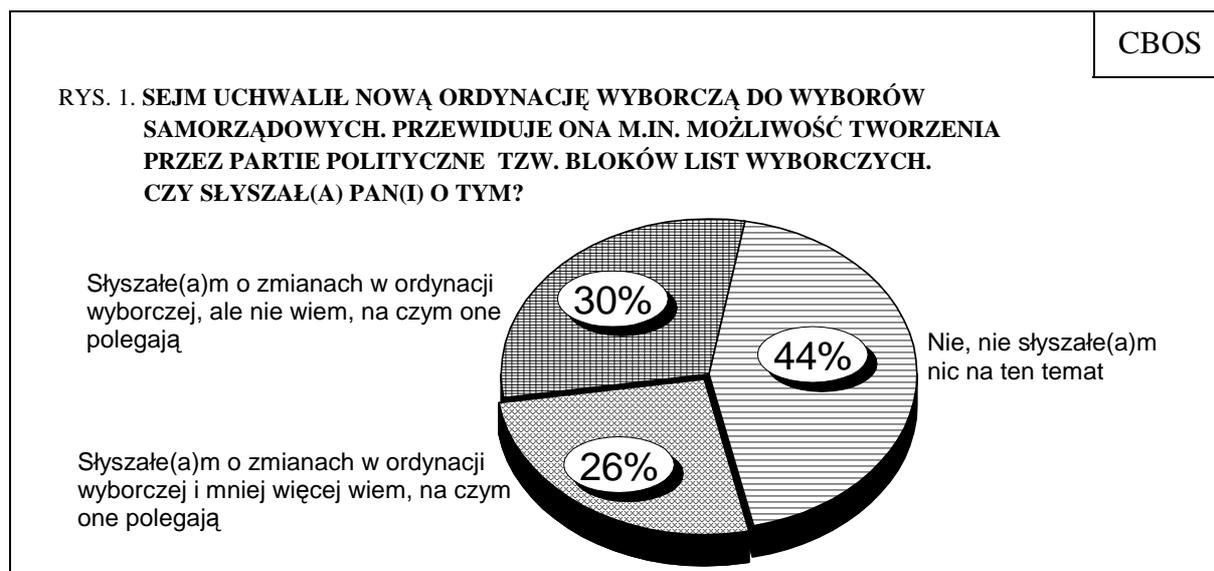
PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

Na początku września Sejm uchwalił zmiany w ordynacji do wyborów samorządowych. Nowa ordynacja uchwalona została na nieco ponad dwa miesiące przed terminem wyborów, w których ma obowiązywać. Wielu komentatorów zwracało uwagę na fakt, że tak późne dokonywanie zmian może się niekorzystnie odbić na frekwencji wyborczej. Zmiana reguł wyborczych tuż przed terminem głosowania może zdezorientować obywateli, a z drugiej strony utrudnić sytuację lokalnych komitetów i niepartyjnych kandydatów zamierzających startować w tych wyborach. Zmiany w ordynacji samorządowej wywołały burzę w parlamencie i były szeroko omawiane w mediach (głównie zresztą w kontekście negatywnym), ale nie wzbudziły większego zainteresowania i szczególnie żywych reakcji Polaków.

O tym, że Sejm uchwalił zmiany w ordynacji mającej obowiązywać już w nadchodzących wyborach samorządowych, w ogóle nie słyszało ponad dwie piąte badanych (44%). Niespełna co trzeci potencjalny wyborca (30%) orientuje się, że jakieś zmiany w prawie wyborczym nastąpiły, jednak nie wie, na czym one polegają. Tylko nieco ponad jedna czwarta uprawnionych do głosowania (26%) deklaruje jakąś orientację w kwestii zapisów dotyczących blokowania list wyborczych¹.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (196) zrealizowano w dniach 8-11 września 2006 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W dokonanych w ordynacji wyborczej zmianach znacznie lepiej orientują się, co rozumiały, osoby zainteresowane wyborami samorządowymi i deklarujące zamiar uczestniczenia w nich. Gdyby wybory te odbywały się już teraz, większość wyborców stanowiłyby jednak osoby nieświadome jakichkolwiek zmian w ordynacji bądź, w najlepszym wypadku, niezorientowane co do zasad, na jakich poszczególne ugrupowania mogą w nich startować. Tylko co trzeci badany wybierający się 12 listopada do urn deklaruje pewną wiedzę w tym zakresie.

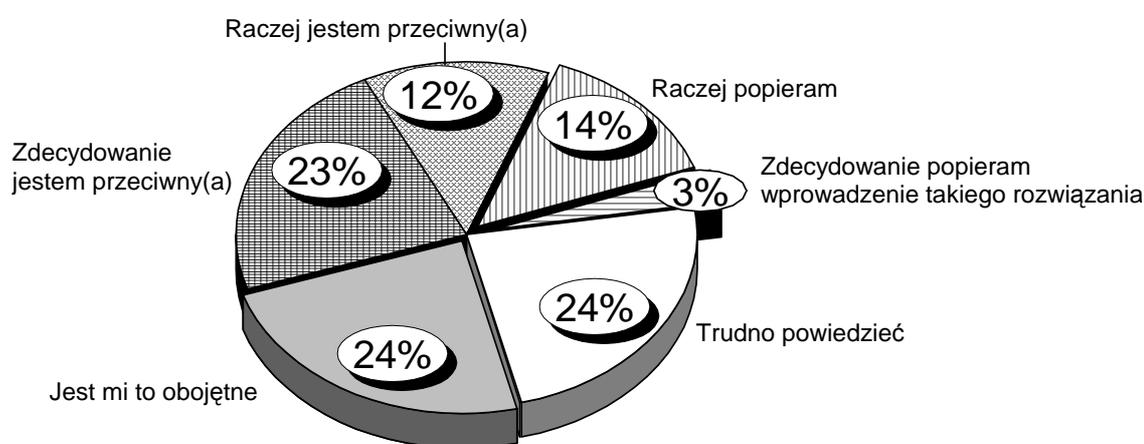
Tabela 1

Sejm uchwalił nową ordynację wyborczą do wyborów samorządowych. Przewiduje ona m.in. możliwość tworzenia przez partie polityczne tzw. bloków list wyborczych. Czy słyszał(a) Pan(i) o tym?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Nie, nie słyszałem(a) nic na ten temat	32	50	65
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej, ale nie wiem, na czym one polegają	33	33	21
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej i mniej więcej wiem, na czym one polegają	34	17	14

Niewielka wiedza o zmianach wprowadzonych w ordynacji wyborczej, a także – jak można sądzić – trudność samego zagadnienia sprawiają, że duża część Polaków nie zajmuje żadnego stanowiska w tej sprawie. Prawie połowa (łącznie 48%) nie ma zdania na temat możliwości blokowania list wyborczych lub wyraża obojętność wobec tego rozwiązania.

Wśród pozostałych respondentów wprowadzenie do ordynacji wyborczej możliwości blokowania list ma dwukrotnie więcej przeciwników niż zwolenników (odpowiednio: 35% i 17%). Należy podkreślić, że wskazania te uzyskaliśmy po poinformowaniu wszystkich uczestników badania (w tym osób, które nie słyszały o zmianach w ordynacji wyborczej), czego dotyczą wprowadzone zapisy i na czym, w ogólnym zarysie, polegają różnice względem zasad obowiązujących dotychczas. W rzeczywistości więc odsetki te mogą być nieco niższe, a brak opinii i obojętny stosunek do zmian w prawie wyborczym bardziej powszechne.

RYS. 2. WEDŁUG NOWEJ ORDYNACJI WYBORCZEJ POSZCZEGÓLNE UGRUPOWANIA MAJĄ MOŻLIWOŚĆ TWORZENIA TZW. BLOKÓW LIST WYBORCZYCH. W PRAKTYCE OZNACZA TO, ŻE GŁOSY ODDANE NA UGRUPOWANIE, KTÓRE W WYBORACH DO RAD GMIN POWYŻEJ 20 TYS. MIESZKAŃCÓW, RAD POWIATOWYCH I SEJMIKÓW WOJEWÓDZKICH NIE PRZEKROCZY 5-PROCENTOWEGO PRÓGU POPARCIA, PRZECHODZĄ NA KONTO PARTII, Z KTÓRĄ (Z KTÓRYMI) ZAWIĄZAŁO ONO POROZUMIENIE WYBORCZE. DOTYCHCZAS GŁOSY TE NIE LICZYŁY SIĘ PRZY PODZIALE MANDATÓW, KTÓRE DZIELONE BYŁY PROPORCJONALNIE POMIĘDZY WSZYSTKIE POZOSTAŁE PARTIE OSIĄGAJĄCE WYMAGANY PRÓG WYBORCZY. CZY POPIERA PAN(I) WPROWADZENIE TAKIEGO ROZWIĄZANIA CZY TEŻ JEST PAN(I) TEMU PRZECIWNY(A)?

Stosunek respondentów do nowych rozwiązań przyjętych w ordynacji samorządowej bardzo wyraźnie zależy od stopnia ich orientacji w kwestii tych zapisów. Ci, którzy zadeklarowali pewną wiedzę w tym zakresie, znacznie częściej niż pozostali są przeciwni uchwalonym zmianom. Stosunek zwolenników nowych przepisów dotyczących blokowania list wyborczych do ich przeciwników wynosi w tej grupie prawie 1:3, podczas gdy wśród osób niemających jakiegokolwiek wiedzy lub niewystarczającą orientację w tej materii kształtuje się odpowiednio 1:1,6 i 1:1,8.

Tabela 2

Według nowej ordynacji wyborczej poszczególne ugrupowania mają możliwość tworzenia tzw. bloków list wyborczych. Czy popiera Pan(i) wprowadzenie takiego rozwiązania czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Sejm uchwaślił nową ordynację wyborczą do wyborów samorządowych. Czy słyszał(a) Pan(i) o tym?		
	Nie	Słyszałem(a), ale nie wiem, na czym polegają zmiany	Słyszałem(a) i mniej więcej wiem, na czym polegają zmiany
	w procentach		
Popieram	12	21	21
Jestem przeciwny(a)	19	37	61
Jest mi to obojętne	32	23	10
Trudno powiedzieć	37	19	8

Czynnikiem wyraźnie modyfikującym stosunek badanych do zmian wprowadzonych w ordynacji samorządowej są ich preferencje partyjne. Zwolennikami zapisów dotyczących blokowania list wyborczych znacznie częściej są sympatycy ugrupowań, które w parlamencie przeforsowały te rozwiązania, czyli PiS i Samoobrony², choć i w tych elektoratach znaczną grupę stanowią przeciwnicy ich wprowadzenia. Dotyczy to w większym stopniu wyborców Samoobrony, wśród których nowa ordynacja jeszcze przed rozpadem koalicji rządowej miała stosunkowo niewiele więcej zwolenników niż przeciwników. W elektoratach partii opozycyjnych, które kontestowały wprowadzenie uchwalonych zmian i zaskarżyły nową ordynację do Trybunału Konstytucyjnego, zdecydowanie dominują przeciwnicy przyjętych rozwiązań.

Tabela 3

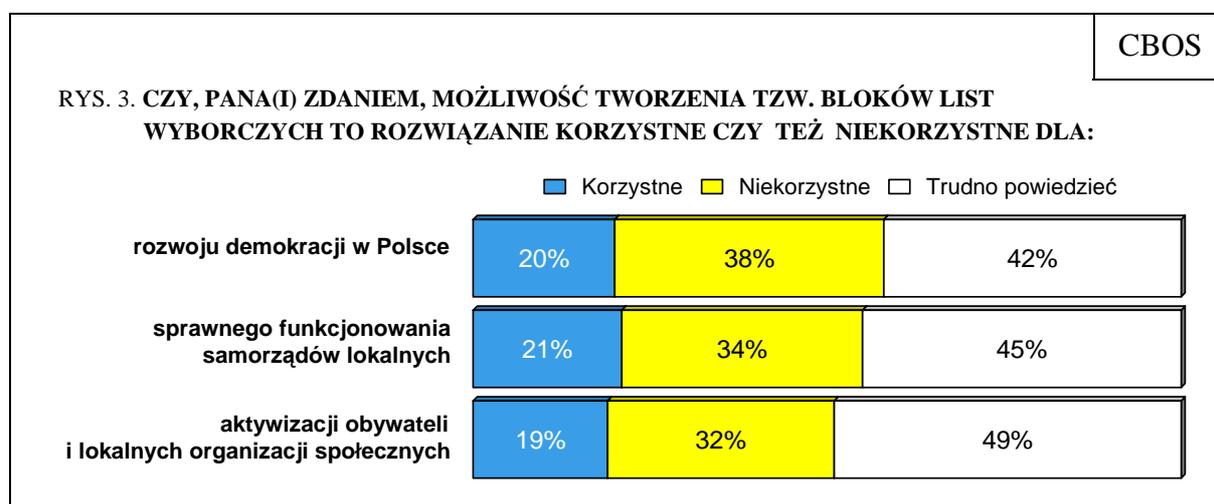
Według nowej ordynacji wyborczej poszczególne ugrupowania mają możliwość tworzenia tzw. bloków list wyborczych. Czy popiera Pan(i) wprowadzenie takiego rozwiązania czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?	Potencjalne elektoraty*			
	PO	PiS	Samoobrona	SLD
	w procentach			
Popieram	10	40	35	11
Jestem przeciwny(a)	65	22	28	72
Jest mi to obojętne	6	20	22	15
Trudno powiedzieć	19	18	15	3

* Pominięto elektoraty pozostałych ugrupowań politycznych ze względu na małą ich liczebność w badanej próbie

² W analizach pominięto wyniki uzyskane dla elektoratu LPR ze względu na małą jego liczebność w badanej próbie.

Wprowadzone do ordynacji rozwiązania krytykowane z powodu nieuniknionej marginalizacji lokalnych inicjatyw samorządowych i dalszego upartyjnienia samorządów. Jako zaletę przedstawiano wzrost czytelności wyborów, w których dla wielu wyborców poszczególne komitety okazywały się trudne do rozpoznania, a także większą łatwość rozliczania z przedwyborczych obietnic.

Blisko dwie piąte ankietowanych (38%) uważa, że rozwiązania przyjęte w znowelizowanej ordynacji wyborczej są niekorzystne dla rozwoju demokracji w Polsce. Prawie o połowę mniejsza grupa (20%) ma przeciwne zdanie na ten temat i sądzi, że wprowadzenie swoistej premii dla ugrupowań tworzących bloki wyborcze będzie dobrze służyć demokracji w naszym kraju. Ponad dwie piąte badanych (42%) nie ma wyrobionej opinii w tej sprawie.

Jeszcze trudniej przychodzi ankietowanym rozstrzygnąć wpływ zmian wprowadzonych w ordynacji na sprawność funkcjonowania samorządów lokalnych oraz aktywizację obywateli i lokalnych organizacji społecznych – w obu przypadkach niemal połowa nie potrafi zająć jednoznacznego stanowiska. Wśród osób mających wyrobione zdanie w tych kwestiach negatywne oceny skutków wprowadzonych zmian są znacznie częstsze niż pozytywne. Jedna trzecia badanych (34%) jest zdania, że możliwość tworzenia tzw. bloków list wyborczych niekorzystnie wpłynie na funkcjonowanie władz samorządowych, prawie tyle samo (32%) uważa, że będzie to zniechęcać ludzi do aktywności obywatelskiej i zmniejszy znaczenie lokalnych organizacji społecznych. O korzystnym wpływie zmian w ordynacji wyborczej na sprawność działania władz samorządowych oraz aktywizację obywateli i lokalnych organizacji jest przekonanych odpowiednio 21% i 19% ankietowanych.

Im większa deklarowana orientacja co do zmian dokonanych w ordynacji wyborczej, tym większy krytycyzm w ocenie ich skutków. Wśród osób, które słyszały o tych zmianach, i wiedzą, na czym one polegają, aż 63% negatywnie ocenia ich wpływ na stan demokracji w Polsce. Odsetek respondentów wyrażających przeciwną opinię na ten temat jest o ponad połowę mniejszy.

Tabela 4

Sejm uchwalił nową ordynację wyborczą do wyborów samorządowych. Przewiduje ona m.in. możliwość tworzenia przez partie polityczne tzw. bloków list wyborczych. Czy słyszał(a) Pan(i) o tym?	Czy, Pana(i) zdaniem, jest to rozwiązanie korzystne czy też niekorzystne dla:		
	Korzystne	Niekorzystne	Trudno powiedzieć
rozwoju demokracji w Polsce			
Nie, nie słyszałem(a) nic na ten temat	15%	23%	62%
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej, ale nie wiem, na czym one polegają	26%	38%	36%
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej i mniej więcej wiem, na czym one polegają	23%	63%	14%
sprawnego funkcjonowania samorządów lokalnych			
Nie, nie słyszałem(a) nic na ten temat	14%	20%	66%
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej, ale nie wiem, na czym one polegają	28%	33%	39%
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej i mniej więcej wiem, na czym one polegają	26%	60%	15%
aktywizacji obywateli i lokalnych organizacji społecznych			
Nie, nie słyszałem(a) nic na ten temat	12%	20%	68%
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej, ale nie wiem, na czym one polegają	24%	31%	45%
Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej i mniej więcej wiem, na czym one polegają	24%	57%	20%

Bardzo duża grupa badanych nie podejmuje się oceniać skutków, jakie dla poszczególnych ugrupowań politycznych będą miały zmiany wprowadzone do ordynacji wyborczej. Generalnie jednak wskazania ankietowanych świadczą o tym, że za beneficjentów tych zmian uważają oni przede wszystkim partie do niedawna tworzące koalicję rządową i planujące jeszcze niedawno wspólnie ubiegać się o głosy wyborców w wyborach samorządowych, a więc PiS, Samoobronę i LPR. Co znamienne, ocena szans wyborczych tych partii w kontekście zmian wprowadzonych do ordynacji nastęrczała badanym stosunkowo mniej trudności niż ocena wpływu nowej ordynacji na wynik wyborczy innych ugrupowań. Można sądzić, że w tym wypadku odpowiedź „ułatwiały” respondentom z jednej strony deklaracje ugrupowań do niedawna tworzących koalicję rządową – dotyczące

ich planów w związku z wyborami samorządowymi, z drugiej zaś – rozkład poparcia dla nowej ordynacji w Sejmie.

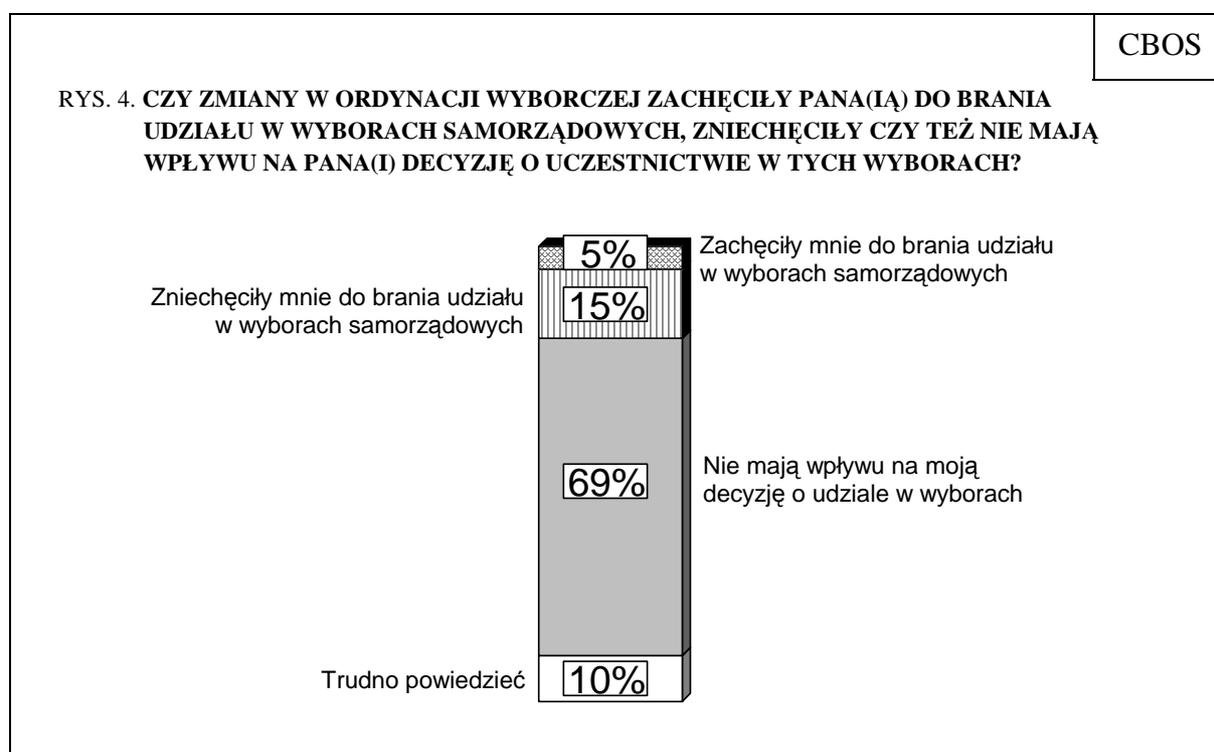
Prawie połowa badanych (46%) postrzega nową ordynację jako korzystną dla PiS, a tylko co dwunasty (8%) jest przeciwnego zdania. Jako nieco mniej pewne jawiły się ankietowanym korzyści, jakie z nowej ordynacji – a w domyśle prawdopodobnie też wspólnego startu w wyborach samorządowych – mogłyby płynąć dla Samoobrony, a zwłaszcza LPR. Ponad dwie piąte (43%) uważało, że w świetle obowiązujących przepisów nowej ordynacji partia Andrzeja Leppera może zyskać, a tylko co dziewiąty (11%) oceniał, że rozwiązania te są niekorzystne dla Samoobrony. O profitach, na jakie mógłby liczyć LPR w związku z nowym prawem wyborczym, przekonana była nieco ponad jedna trzecia badanych, a co siódmy zakładał, że partia ta może stracić na zmianach w ordynacji wyborczej.

Tabela 5

Czy, Pana(i) zdaniem, możliwość tworzenia tzw. bloków list wyborczych zwiększa czy też zmniejsza szanse [...] na uzyskanie dobrego wyniku wyborczego?	Zwiększa	Zmniejsza	Praktycznie nie ma znaczenia	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PiS	46	8	9	37
Samoobrony	43	11	7	39
LPR	37	14	9	39
PO	25	21	12	42
SLD	21	22	12	45
PD – demokratów.pl	18	22	12	48
SdPi	18	22	12	48
UP	18	22	12	48
PSL	18	25	12	45

Wyraźnie podzielone są natomiast opinie badanych w kwestii wpływu nowej ordynacji na szanse wyborcze pozostałych ugrupowań. W przypadku przodującej w sondażach poparcia dla partii politycznych PO tylko nieco większa grupa zakłada, że nowa ordynacja zwiększa szanse Platformy na uzyskanie dobrego wyniku wyborczego, niż ma przeciwnie zdanie na ten temat. W odniesieniu do małych ugrupowań, dla których – jak argumentowano – nowa ordynacja mogłaby stanowić pewną szansę, opinie są podzielone. Nieco większy odsetek badanych zakłada jednak, że będzie ona dla tych partii raczej niekorzystna niż korzystna.

Na koniec poprosiliśmy ankietowanych o określenie, czy fakt wprowadzenia zmian do ordynacji wyborczej ma wpływ na ich decyzję o udziale w nadchodzących wyborach samorządowych. Zdecydowana większość Polaków (69%) twierdzi, że zmiany te nie mają wpływu na ich decyzję o uczestnictwie w wyborach. Tylko co siódmy (15%) deklaruje, że zmiany w prawie wyborczym zniechęciły go do brania udziału w tym głosowaniu, natomiast co dwudziesty (5%) twierdzi, że motywują go one do uczestniczenia w wyborach władz lokalnych.

Deklaracje w tej sprawie kształtują się podobnie zarówno wśród ankietowanych wybierających się na wybory, jak i niezdecydowanych co do swego w nich udziału, a także z góry odrzucających możliwość głosowania. Ponad dwie trzecie badanych zamierzających uczestniczyć w wyborach władz lokalnych (70%) twierdzi, że zmiany w ordynacji wyborczej nie mają wpływu na ich decyzję, a tylko co siódmy – że zniechęcają go one do uczestniczenia w wyborach. W sumie więc skala możliwej absencji wyborczej spowodowanej dezorientacją wyborców czy też nieaprobowaniem wprowadzonych zmian nie wydaje się duża.

Tabela 6

Czy zmiany w ordynacji wyborczej zachęciły Pana(ia) do brania udziału w wyborach samorządowych, zniechęciły czy też nie mają wpływu na Pana(i) decyzję o uczestnictwie w tych wyborach?	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w nadchodzących wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Zachęciły	7	2	3
Zniechęciły	15	18	15
Nie mają wpływu	70	68	68
Trudno powiedzieć	8	12	14

★

★

★

Ocena zmian w ordynacji do wyborów samorządowych, jakich dokonano na dwa miesiące przed ich terminem, jest dla Polaków bardzo trudna. Zmiany te są dla większości ankietowanych mało czytelne i mało znane – ponad dwie piąte w ogóle nie słyszało o ich wprowadzeniu, a mniej więcej jedna trzecia coś o nich słyszała, ale nie wie, na czym one polegają. Tylko jedna czwarta uprawnionych do głosowania deklaruje jakąś orientację w kwestii nowych zapisów dotyczących blokowania list wyborczych. Prawie połowa badanych nie jest ani „za”, ani „przeciw” zawartej w ordynacji możliwości tworzenia tzw. bloków list wyborczych – niemal co czwarty nie potrafi zająć stanowiska w tej sprawie i tyle samo deklaruje obojętność wobec uchwalonych zmian. Wśród pozostałych ankietowanych wprowadzenie do ordynacji możliwości blokowania list wyborczych ma dwukrotnie więcej przeciwników niż zwolenników. Jako beneficjenci tych zmian najczęściej wskazywane są partie, które je zgodnie przegłosowały w parlamencie, czyli PiS, Samoobrona i LPR.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Sejm uchwalił nową ordynację wyborczą do wyborów samorządowych. Przewiduje ona m.in. możliwość tworzenia przez partie polityczne tzw. bloków list wyborczych. Czy słyszał(a) Pan(i) o tym? 1 - Nie, nie słyszałem(a) nic na ten temat; 2 - Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej, ale nie wiem, na czym one polegają; 3 - Słyszałem(a) o zmianach w ordynacji wyborczej i mniej więcej wiem, na czym one polegają

(%)

	1	2	3	Liczba osób
Ogółem	44	30	26	937
Płeć				
Mężczyźni	36	33	31	447
Kobiety	52	27	21	490
Wiek				
18-24 lat	54	28	18	136
25-34	52	28	20	172
35-44	40	32	28	131
45-54	40	31	29	195
55-64	34	33	33	131
65 lat i więcej	46	29	25	172
Miejsce zamieszkania				
Wies	53	32	15	349
Miasto do 20 tys.	41	30	29	126
20-100 tys.	41	30	29	188
101-500 tys.	43	29	28	168
501 tys.i więcej mieszk.	31	23	46	105
Wykształcenie				
Podstawowe	57	29	15	272
Zasadnicze zawodowe	49	32	19	241
Średnie	37	31	32	325
Wyższe	25	25	50	99
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	29	26	45	59
Prac.umysł.niż.szczebla	33	29	38	80
Pracownicy fiz.- umysł.	38	40	21	61
Robotnicy wykwalifikowani	39	34	27	90
Robotnicy niewykwalifik.	62	25	13	57
Rolnicy	40	41	19	50
Pracujący na własny rach.	34	28	38	28
Bierni zawodowo				
Renciści	55	34	11	76
Emeryci	41	30	29	215
Uczniowie i studenci	40	24	36	62
Bezrobotni	56	28	16	110
Gospodynie domowe i inni	67	17	16	51
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	30	29	41	113
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	36	41	23	77
sekt. pryw. poza rolnict.	45	30	26	182
prywatnym gosp. rolnym	41	43	16	49
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	57	30	13	93
301-500	51	33	16	127
501-900	43	31	25	215
901-1200	33	31	37	89
Powyżej 1200 zł	30	26	44	78
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	37	16	229
Średnie	46	28	26	431
Dobre	41	27	32	276
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	47	30	23	52
Raz w tygodniu	45	32	23	486
1-2 razy w miesiącu	53	25	21	149
Kilka razy w roku	39	33	28	171
W ogóle nie uczestniczy	37	18	45	79
Poglądy polityczne				
Lewica	27	34	39	122
Centrum	39	33	29	296
Prawica	34	34	32	257
Trudno powiedzieć	70	21	9	261
Zainteresowanie polityką				
Duże	11	30	60	146
Średnie	34	39	28	417
Nikie/żadne	70	20	10	373

Tabela 2. Według nowej ordynacji wyborczej poszczególne ugrupowania mają możliwość tworzenia tzw. bloków list wyborczych. W praktyce oznacza to, że głosy oddane na ugrupowanie, które w wyborach do rad gmin powyżej 20 tys. mieszkańców, rad powiatowych i sejmików wojewódzkich nie przekroczy 5-procentowego progu poparcia, przechodzą na konto partii, z którą (z którymi) zawiązało ono porozumienie wyborcze. Dotychczas głosy te nie liczyły się przy podziale mandatów, które dzielone były proporcjonalnie pomiędzy wszystkie pozostałe partie osiągające wymagany próg wyborczy. Czy popiera Pan(i) wprowadzenie takiego rozwiązania czy też jest Pan(i) temu przeciwny(a)?

(%)

	Popieram	Jestem przeciwny(a)	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	17	35	24	24	937
Płeć					
Mężczyźni	22	43	17	18	447
Kobiety	12	28	30	30	490
Wiek					
18-24 lat	19	30	29	23	136
25-34	14	41	22	23	172
35-44	21	39	16	23	131
45-54	17	40	21	22	195
55-64	15	35	26	24	131
65 lat i więcej	16	26	27	31	172
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	26	29	28	349
Miasto do 20 tys.	10	38	23	29	126
20-100 tys.	21	38	20	21	188
101-500 tys.	16	39	22	22	168
501 tys. i więcej mieszk.	17	49	16	18	105
Wykształcenie					
Podstawowe	15	25	27	33	272
Zasadnicze zawodowe	20	35	24	21	241
Średnie	18	38	23	22	325
Wyższe	14	56	15	15	99
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	11	60	19	10	59
Prac. umysł. niż. szczebla	19	52	17	13	80
Pracownicy fiz.- umysł.	13	37	22	28	61
Robotnicy wykwalifikowani	23	36	20	21	90
Robotnicy niewykwalifik.	31	34	21	13	57
Rolnicy	23	28	20	29	50
Pracujący na własny rach.	21	33	25	21	28
Bierni zawodowo					
Renciści	15	14	32	39	76
Emeryci	14	34	26	26	215
Uczniowie i studenci	23	35	24	18	62
Bezrobotni	9	37	22	31	110
Gospodynie domowe i inni	13	18	35	33	51
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	15	49	22	14	113
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	23	51	16	11	77
sekt. pryw. poza rolnict.	22	36	19	22	182
prywatnym gosp. rolnym	24	27	19	29	49
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	22	31	17	30	93
301-500	21	31	24	24	127
501-900	18	33	26	23	215
901-1200	21	44	17	18	89
Powyżej 1200 zł	21	45	22	12	78
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	31	24	28	229
Średnie	15	31	27	26	431
Dobre	19	44	18	18	276
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	24	19	28	29	52
Raz w tygodniu	16	33	26	25	486
1-2 razy w miesiącu	12	36	23	29	149
Kilka razy w roku	20	44	19	18	171
W ogóle nie uczestniczy	20	42	17	21	79
Poglądy polityczne					
Lewica	19	49	18	14	122
Centrum	19	39	21	21	296
Prawica	24	42	17	17	257
Trudno powiedzieć	6	18	36	40	261
Zainteresowanie polityką					
Duże	23	59	7	11	146
Średnie	22	42	19	17	417
Niskie/żadne	9	18	36	37	373